

Література:

1. Про критерії, які регламентують розгляд, що проводиться за відсутності обвинуваченого: Резолюція Комітету Міністрів Ради Європи від 19 січня 1973 року № (75) 11
2. Власова Г.П. Спрощення кримінального судочинства України: історія, теорія, практика: монографія; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. Ірпінь : Вид-во Нац. ун-ту ДПС України, 2014. 422 с.
3. Бендерская К.Г. Заочное разбирательство уголовных дел в странах СНГ: сравнительно-правовой анализ. *Вестник Московского университета. Серия 11. Право.* 2008. № 5. С. 99–107
4. Маляренко В.Т. Про заочне провадження у кримінальному судочинстві. *Вісник Верховного Суду України.* 2004. № 10 (50). С. 4–10.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-42>

ЗАНЕПАД ОСТАННЬОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ (ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ)

Козьма В. В.

доктор політичних наук,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

*Національного університету фізичного виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

В умовах війни, окрім безпосередньо бойових дій, з'являються проблеми які вимагають глибокого теоретичного осмислення, а головне практичного врахування. Це стосується і проблематики, що досліджується в цій публікації.

«Багнетами ми можемо робити все, тільки не сидіти на них» – відома цитата Талейрана чи Наполеона Бонапарта, нагадує нам просту істину суть якої зводиться до того, що шляхів захоплення чужих територій може бути багато, проте для тривалого панування грубої сили недостатньо.

Досвід існування великих імперій показує, що тривалість їхнього життя залежить від двох обставин: по-перше, від наявності потужної й добре організованої військової сили, завданням якої є завоювання й упокорення нових земель та, по-друге, від проведення на цих територіях розумної й виваженої політики. Так, свого часу, розширюючи свої володіння Рим покладався не лише на силу легіонів. На завойованих територіях римляни, як правило, не нав'язували загальних законів, не

втручалися у питання віри, звичаїв, побуту підкорених народів тощо. Це давало змогу забезпечувати мирне та тривале панування. Як би це дивно не звучало, шляхом завоювань ця імперія несла для підкорених народів безпеку, цивілізацію та прогрес. З часом в цьому «плавильному казані» народилось те, що сьогодні заведено називати Західним світом. Виникає питання: яке відношення все сказане має до сучасної України? Якщо коротко – пряме, адже за століття свого існування український народ був під владою багатьох імперій, пережив неймовірно багато випробувань, а головне – вижив, зберіг свою національну ідентичність і сьогодні знайшов у собі сили боротися проти останньої, мабуть, найжорстокішої імперії в історії людства. Ця імперія, на відміну від римської, захоплюючи чужі землі приносить з собою лише кров, страждання та занепад повертаючи світ у темні часи середньовіччя. Сьогодні багато поневолених Росією народів з надією дивляться на битву України за свою незалежність сподіваючись, що ця Велика війна поставить крапку в існуванні подібних імперій.

Загарбання чужих територій відбувалось постійно і навряд чи припиниться у найближчому майбутньому. Яка ж причина цього явища? Для простого розуміння скажемо так – епідемія. Ні, не коронавірусу чи мавпячої віспи. З цими пошестями ще можна боротися. Епідемія шовінізму у всіх його проявах. Сьогодні ця небезпечна хвороба знову загострилась у нашого північного сусіда.

«Для більшої частини історії міжнародних відносин, пише у своїй знаменитій роботі «Велика шахівниця» Збігнев Бжезинський, фокусом політичних конфліктів був територіальний контроль. Причиною більшості кровопролитних війн з моменту виникнення націоналізму було або задоволення своїх національних устремлінь, спрямованих на отримання значних територій, або почуття національної втрати у зв'язку з втратою «священної» землі... В аналогічному річичі століттями тлумачення російської національної величі ототожнювалося з придбанням територій і навіть наприкінці ХХ століття російська наполеглива вимога зберегти контроль над таким неросійським народом, як чеченці, які живуть навколо життєво важливого нафтопроводу, виправдовувалося заявами про те, що такий контроль є принципово важливим для статусу Росії як великої держави» [1, с. 50].

З огляду на останні події, що відбуваються в нашій країні розглянемо детальніше чим Російська імперія, як би вона сьогодні не називалась, відрізняється від собі подібних та що відрізняє її народ від інших народів світу. На цю тему написано багато різноманітної літератури, проте спільним є одна річ. Все, що не піддається розумному поясненню трактується як «загадковість російської душі». Спробуємо розв'язати цю «загадковість» тим більше, що досвід співжиття з цим народом у нас великий, а з початком повномасштабної війни проявились найхарактерніші глибинні його риси. Відтак можемо констатувати наступне:

▪ *Переважає більшість сучасних росіян перетворюється у керований натовп.* (В цьому питанні ми поділяємо думку К. Ясперса: «Масу слід відрізнити від народу. Народ структурований, усвідомлює себе у своїх життєвих підвалинах, у своєму мисленні та традиціях. Народ – це щось субстанціальне і квалітативне, у його спільноті є якась атмосфера, людина з народу має особисті риси характеру завдяки силі народу, яка служить йому основою. Маса, навпаки, не структурована, не має самосвідомості, однорідна і квантитативна, вона позбавлена будь-яких відмінних властивостей, традицій, ґрунту – вона порожня. Маса є об’єктом пропаганди та нав’ювання, не знає відповідальності та живе на найнижчому рівні свідомості» [2, с.142].);

▪ *В середині цієї маси спостерігається значна моральна деградація.* Агресія та насилля з боку влади практично ліквідували в Росії будь-який спротив перетворивши населення на покірних рабів. Поступово ситуація в цій країні скочується до 30-х років ХХ ст. Боротьба з інакодумцями та пошук ворогів народу набувають характеру політичних репресій, а це, своєю чергою, змушує мільйони людей покидати батьківщину шукаючи кращої долі. Під рукою абсолютизму переважна більшість росіян втратили здатність до критичного мислення, до співчуття, поваги, терпимості до ближнього.

▪ *Наявний високий рівень ксенофобії,* що є прямим наслідком моральної деградації та культурного занепаду росіян. Як не дивно, ксенофобські настрої поширюються і на так звані «братні» народи, як в середині самої Російської Федерації, так і за її межами.

▪ *Фанатична одержимість ідеями «русского мира» та «величия Росії».* Як тут не згадати слова знаменитого італійського психіатра Чезаре Ломброзо: «Чим дивніша і безрозсудніша ідея, тим більшу кількість душевнохворих та істеричних людей вона захоплює...» [3]. В цьому контексті скажемо декілька слів про «хороших росіян». Безперечно міряти увесь народ однією міркою не варто, кожному хто відкрито виступає проти режиму Путіна і підтримує Україну ми вдячні. Вдячні навіть тим хто робить це мовчки прикриваючись фразеологізмом «Один у полі не воїн». Питання в іншому: скільки таких людей? Сотні, тисячі, мільйони? Чи існує в Росії критична маса розсудливих людей, що здатні змінити на краще цю країну? Відповідь очевидна – їх значно менше ніж ми очікували. Чому так? Можна відповісти коротко – «загадкова російська душа», проте одна обставина вражає нас. Навіть серед добре освіченої російської інтелігенції кількість фанатично упереджених людей досить велика. В цьому легко переконалися потрібно лише, як, писав Володимир Винниченко, поставити перед російським демократом українське питання.

Підсумовуючи сказане зазначимо, що так звана «загадковість російської душі» це ширма якою намагаються прикривати хронічні хвороби російського суспільства в першу чергу його моральний занепад. Досліджувати причини такого стану речей потрібно окремо

використовуючи міждисциплінарний підхід. Напевно повернення цього народу у спільноту цивілізованих народів зможе з часом його вилікувати. Як це зробити? Це також тема для іншої розмови. Думається, що без сторонньої допомоги уже не обійтись.

Отже, аналізуючи російські наративи щодо власної зверхності та приналежності тих чи інших територій мусимо враховувати той факт, що у своїх прагненнях до експансії ця держава не знає меж і єдиним дієвим механізмом здатним зупинити її в цьому є сила. Сила нового світового порядку, що буде базуватися на жорсткому контролі виконання державами норм міжнародного права. Таким чином, по завершенні війни Україні разом із найближчими сусідами потрібно виробити такі гарантії та механізми власної безпеки, щоб наступні покоління наших громадян жили в мирі та спокої.

Література:

1. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. Москва: Международные отношения, 1999. 256 с.
2. Ясперс К. Смысл и назначение истории. Москва: Политиздат, 1991. 527 с.
3. Ломброзо Ч. Гениальность и помешательство. Киев: Издательский союз «Андронум», 2020. 220 с.